

L' ART DEL PAGÉS

AGRICULTURA PRÁCTICA

LOS BOSCOS PÚBLICHS.

(Acabament.)

II

Si, com diguerem, pera tenir un país fresch y humit, convé cubrirlo d' una bona vejetació, ja que la abundancia d' aquesta manté la humitat del ayre y del terreno, regularisant molt millor la temperatura y que es precís que l' arbrat cubresca nostras montanyas pera retenir los núvols, regularisar també la cayguda de la pluja y aumentar la quantitat d' aygua dels manantials ó fonts, pera probar la necessitat de la conservació, augment y repoblació dels boscos públichs, evitant á tota costa la venda ó enagenació dels mateixos; anem avuy á demostrar sos profitosos efectes en pro dels interessos de la agricultura, baix lo punt de vista de las ayguas pera 'l rego, y de las necessitats del país en general, fixantnos especialment á Catalunya. Mes, avans de particularisar, generalissèm.

Es fácil de probar que l' aygua evaporada directament del terreno pel sol es mes considerable que la que serveix pera la alimentació dels arbres y de las plantas en general.

Es incontestable que 'ls boscos aumentan las fonts en una gran proporció, disminuhint la evaporació directa del terreno

y retenint, gracias al *humus* y á las fullas de que está cubert, un volúm considerable d' aygua.

Pera convencerse 'n, basta comparar duas fonts, una sota 'l bosch y l' altra en descubert, totas duas sobre rocám ó subsols impermeables, y veure quína es la que dona més aygua en lo mateix espay de temps. Resulta que mentres en la primera totas las faldas están cubertas d' una capa de terra vegetal bastant espessa pera permetre á las ayguas de pluja esser amagatzemadas al moment que cahuen, y de colar poch á poch en los llochs que alimentan las fonts; en la última la roca es núa y no existeix terra vegetal y aquesta no te pas un gruix sufficient pera retenir totas las ayguas caygudas en cada pluja forta. De manera que aquella per aixó mateix que conté menos fullas y sobre tot menos *humus* está lluny de poder xuc-clar, en un curt espay de temps, y de retenir á volúm igual, una tan gran cantitat d' aygua que un altra, que 'n continga mes. Aixó, es indubtable.

Es mes encara, la aygua de las plujas fortas actúa de diferentes maneras: una primera part d' aquesta, no tenint lo temps de penetrar en lo terreno, s' escorra per la superficie y va directament al rius, rieras, torrents y xaragalls fins á parar al mar, ahont se pert incontestablement.

Una segona part s' infiltra ó es embeguda pel terreno; s' divideix en duas de otras, una que s' queda en las capas superiors, es evaporada directament pel sol, l' altre que serveix pera alimentar la vegetació dels arbres y de las plantas. En fí, la tercera part continúa sa marcha sobre 'l terreno; segons que siga permeable ó impermeable baixa mes ó menos fonament, seguint la naturalesa del mateix y la espessura de la capa vegetal que ha d' atravesar. Es precisament aquesta última aygua, la que alimenta las fonts aparents ó amagadas.

La falta de vegetació fa, per últim, á Catalunya, que una munió d' ellas, de las moltas que 'ns la regalavan. entre otras algunas del Montseny y dels voltants de Barcelona, nos han negat sos beneficis, com ofesas per haverlas despullat dels seus cobertissos que lliuravan ab sa delitosa ombra de la escalfor dels raigs del sol, repetirém lo que diguerem en las «Cartas á una pagesa» publicadas en lo núm. 13 de *La Gramalla*: «Desde

que 'l robust roure y la geganta alsina, no xuclarán ab sas arrels los llochs ahont tenen origen las fonts, aquestas deixarán de regalarnos las cristalinas ayguas ab que 'ls sers vivents fan passarse la set.»

¿A qué vé donchs ara la real ordre que s' ha dictat darrerament, disposant que s' adoptin las midas oportunas á fi de comensar los estudis sobre establiment de regadius, y pera que s' adoptin las midas necesarias ab l' objecte d' impulsar alguns estudis: determinant també que 's tramitin ab tota brevetat los projectes y espedients que presentin y promoguin los particulars, encareixent als enginyers gefes de las provincias y de las divisiones hidrológicas la conveniencia y necessitat de que prestin tot son apoyo y facilitin quants datos possehescan y pugan esser útils á tots los que verifiquin ó intentin verificar travalls d' aquesta classe, si ab la projectada venda dels boscos públichs disminuhim los manantials que en ells tenen origen á la sombra del arbrat?.

Francament, es desconeixer per complert las cosas que á la agricultura 's refereixen, lo donar semblant disposició, siga de qui siga y vinga d' ahont vulga.

Es altra disposició de tan mal género com la que 's projecta ab la enagenació, ó en millors termes, ab la venda dels boscos públichs.

Quan Catalunya 's governava á sí mateixa y 's regia per sas propias lleys no li 'n mancavan pera la repoblació, conservació y millora de sos boscos públichs, que si bé, algunas d' ellas no han sigut derogadas, han caygut en desús per l' estancament de nostra agricultura especial, mal lligada y poch avinguda ab las disposicions generals dictadas pel resto d' Espanya y que de cap de las maneras poden convenirnos, no fent mes que estacionarla y enderrerirla, posantla á un nivell inferior al que li pertocaria, davant d' algunas provincias espanyolas.—T.

NOVAS MALALTIAS DELS TARONJERS

Per lo que puga interessar á las comarcas ahont se cultiva 'l taronjer, exposém á continuació diferents datos sobre la malaltia que perjudica la important cullita que s' obté de tals plantas donantlosi ademés la veu d' alerta contra las procedencias del *Sur d' Africa*, que es lo territori ahont ab mes forsa s' ha presentat.

Sobre las ramas y follatge dels diferents arbres perteneixents á la nomenada familia de las *aurantiaceas* (taronjers, llimoners, etc.), apareixen á vegadas petites escatas blancas que 's multiplican ràpidament, arribant á cubrir la escorsa entera dels vegetals.

Los danys causats pel paràssit, que ofereix tal aspecte, mirat á simple vista, son de diferents generos, d' entre 'ls quals poden y deuen citarse en primer terme dos:

Estraccio de la sava, ab retràs de la creixensa; carencia de fruyts madurs, y com últim resultat, mort de la planta malalta. Cuberta formada per insectes morts y vius sobre la epidermis vegetal, y á consecuencia d' aixo, dificultat en l' accés del del aire y de la llum. fins las superficies del organisme.

A las dos anteriors, s' uneix en un cert periodo de la malaltia un tercer que influheix d' un modo indirecte pera produhir los mateixos y perniciosos efectes.

Per tot arreu se depositan gotetas d' aquesta secreció ensucrada que 's denomina comunment per *rosada de mel*. Gracias á ella, apareixen sobre la cara superior de las fullas las condicions convenientes pera 'l desentrotllo d' un bolet y 'l nou ser no tarda en mostrarse y extendres sobre d' ellas.

Las massas formadas per aquest no enganxan, no obstant, intimament á las epidermis dels organs foliacis de taronjers y llimoners, y cuan se 'ls separa d' aquestos, bastant pera aixo fregas una mica ab lo dit queda dessota una superficie verda, brillant indici al semblar, de la millor salut en la planta.

Prompte s' observa, no obstant, que no s' ha privat al arbre

de part del aire y de la llum que fins á ell devia arribar, sense grave dany pera son desentrotllo: poch després se tocan las consecuencias en la alteració dels fruyts y en lo menor vigor y forsa de las plantas.

La afluencia de molts *aphis* als organs sobre 'ls quals se deposita la *rosada de mel*, y 'ls atachs dirigits per diferents insèctes á las fullas que's trovan en aquestas condicions, complican la malaltia d'un modo extraordinari. En altre article-noticia donarém compte dels principals recursos á que s'ha acudit pera remediari en lo possible tants mals.

VARIETATS

CADENETA

L'home quan naix á la vida
es una pàgina en blanch;
les paraules que s'hi escriuhen
son ó llum ó tempestat.

Los goigs de la vida humana
valen certament ben poch;
millor qu'ells es l'esperança,
millor qu'ells es lo recort.

Aqueix cor que al mon té l'home
may se deu podé' endolcir,
puix lo plant que pels ulls vessa
sempre amarch está sortint.

Per nostres sabiduríes
es boig qui té vanitat,
no sabent avuy encara
si arrivarem á demá.

Quán son més pures les cosas
jo en les montanyes ho veig;
sóls eternament son blanques
les que están més prop del cel.

Son dos rius cor y conciencia
que s'han d'unir en un sol;
l'aygua del un sempre es clara,
no ho es sempre la del cor.

Quán la confluencia arríva
y en un van á marxá' abdós,
fins que 'l cor té l'aygua clara
la conciencia no la vol.

Nostres accions en la vida
com en un cel vaig vehentles;
les males accions son núvols,
les accions bones estrelles.

Quan lo sol mor dalt la serra,
ho deixa tot emporprat;
quan un just fuig de la terra
ho deixa tot perfumat.

La set que sent nostra boca
las fonts la van assaciant;
la set d'amor de nostra ánima
sóls Déu la podrá acabar.

Sol dir la gent de montanya,
quan seré está 'l cel y pur,
que 'ls núvols pera la terra
son á buscá aygua mólt lluny.

Aixís quan, serena l'ánima,
nostra vida 'l goig s'endú,
los núvols de la desdítixa
son á buscá' aygua pels ulls.

LLUÍS B. NADALL

NOTICIAS

Lley sobre primeras materias.—Si arriba á aprobarse la proposició de lley sobre primeras materias, cada vegada que passi la frontera una pipa de las que serveixen de *medi de tráfeh* á nostra copiosa exportació vinícola á la Fransa, pagarà dos pessetas de dret á la Hisenda, perque son pés mitx es 100 kilógrams; y com la exportació anyal á Fransa es de 7 milions d' hectólitres, que requereixen pera son envás 1.500,000 pipas, lo nou dret imposará un gravámen de dos milions y mitx de pessetas á la exportació d' aquest caldo.

¡Dos milions y mitx de pessetas de recárrech al comers de vins! Solsament li feya falta una traba semblant á la exportació de nostra riquesa vinícola, pera acabar ab aquesta industria, casi ia única á la cual dehuen avuy lo principal element de prosperitat dilatadas comarcas de nostra Península.

Lo plá de Bágés.—Ab aquest nom ha comensat á publicar la «Asociació d' agricultors» del partit de Manresa, un periódich quals propòsits venen expressats en los següents termes:

«Del nom de la Associació 's deduheixen quins som. Lograr una completa germandat entre tots los agricultors del partit de Manresa pera fomentar los adelantos de llur Agricultura y ajudarse mútuament.

No hem pas d' explicar las ventatges de la existencia de nostra Societat. Están en la conciencia de tothom.

Cinch anys fá que nasqué y á la indiferencia de molts es deguda sa raquítica vida.

Avuy vé «Lo Plá de Bágés» á donar lo crit d' alarma. La filoxera s' acosta y no 'ns deu trobar desprevinguts.

A la defensa de nostres vinyats y demás produccions agrícolas, á la par que de tots los interessos dels agricultors, se dedicará exclusivament aquest Bulletí.

Escrit per us del pagés, parlará en catalá, donantli coneixement de tot quant puguia convenirli.

Ell portará la veu de l' Associació á fi de que puguian escoltarla tots los associats que desd' are tenen aquestas planas á sa disposició.

Ab la protecció de Deu, é intercessió de nostre gloriós patró Sant Isidro, y confiant ab lo concurs dels agricultors de la comarca, empeném animosos la publicació de «Lo Plá de Bágés.»

Al apareixer, saluda á la premsa y envía son coral afecte á las Societats y publicacions dedicadas especialment á la defensa de l' Agricultura.»

Felicitém de cor á nostre colega y li desitjem llarga vida á fi 'de poder compartir ab ell la propaganda entre 'ls pagesos, que ab tan bon peu ha emprés.

FIRAS Y MERCATS.

Mercat de Reus.—Ordí, á 10 pessetas la quartera.—Fasols á 27.—Blat de moro, á 12'50.—Fabas, á 13'25.—Fabons, á 13.—Blat, á 17.—Ségol, á 13.—Guixas (burdanyas), á 19.—Cibada, á 9.—Canyamons, á 14.—Garrofas, de 26 á 27 rals quintá.—Palla llarga, á 18.—Id. curta, á 15.—Carbó vegetal de 18 á 19.

Los preus en general fermes y alguns d' ells s' inclinaren á la alsa.

Mercat de Tortosa.—Monjetas del Pinet, á 30 pessetas la quartera.—Id. d' Ibrailla, é 18'50.—Cazahuet, á 11.—Fabas, á 13'50.—Fabons, á 14.—Ordi, á 40 rals quartera.—Blat de moro ó morech, á 52.

Garrofas.—Pocas transaccions hi ha que manifestar, puig los especuladors están retrets en comprar als preus de 20 rals quintá en magatzem y posadas al vagó respectivament, que pretenen los magatzemistas; á pesar de que 'ls primers tindran que cedir als desitjos dels segons, per la escassetat de dit fruyt y la escassetat que 's va notant.

Mercat de Vich.—Xexa, á 10 pessetas la quartera.—Forment, á 17'50.—Mestall, á 14'50.—Ségol, á 13.—Ordí, á 9'50.—Cibada, á 8'50.—Espelta, á 6.—Blat de moro, á 13'50.—Mill, á 13.—Fajol; á 10.—Fabas á 14'50.—Llegum, á 19'50.—Fasols, á 21.—Ciurons, á 21.

Mercat de Tremp.—Blat candeal, de 22 á 23 pessetas la quartera.—Id. ab ségol, de 18 á 19.—Ordi, de 11 á 12.—Pataton, de 6 á 7.—Fasols, de 21 á 22.—Vins Cestel 37-93, de 9 á 10.—Olis, arroba (11 litres 39 centilitres), de 11 á 12.

Mercat de Gerona.—Blat, á 23 pessetas l' hectolitre.—Mestall, á 20.—Ordi á 12'25.—Blat de moro, á 18.—Monjetas, á 35.—fabas, á 17'50.—Mill, á 19.—Civada, á 12.—Vessas, á 26.—Cuirons, á 30'25.—Pata-tas, á 0'20 lo kilogram.—Oli, á 17'16 l' hectolitre.

VINS.

Desde la última revista no s' ha ofert cap particularitat sobre aquest article. Si s' exeptua l' augment de 5 pessetas per carga que s' ha notat en los vins del Priorat, tot segueix com avans, aixó es, los culliters fermes en sa actitud de no vendre las classes bonas, sino á preus també bons, animats per la demanda bastant activa de que son objecte sos caldos en los mercats francesos. Inluheixen en la paralisació relativa del negoci las grans cantitats amagatzemadas durant aquestos últims mesos á Cete y Burdeos, quals mercats, trovantse ab existencias pera fer frente al consum que pot presentarse, no adquireixen sino classes molt bonas, aguardant que ab la escassetat de la demanda, las regulars baixin una mica pera fer nova provisió, lo qual, á nostre entendre, será difícil á causa d' aumentar la estima de vins espanyols á América, ab varis dels Estats de la qual, refetas ja las relacions diplomáticas s' establiran també las mercantils ó s' aumentarán las ja existents, lo que no podrá ménos de millorar la tendencia dels vins d' aquest país, cual inclinació es ja d' alsa.

Segueixen fermas las clases d' embarch preparats pera Ultramar, á pesar de lo limitadas que son las operacions realizadas.

Los vins blanchs segueixen ab bona demanda y preus alentats.

CALENDARI DEL PAGÈS

MARS

CASSA Y PESCA

CASSA.—Lo 1.er d' aquet mes s' estableix la veda, fins lo 31 d' Agost, en las provincias d' Alava, Avila, Búrgos, Coruña, Guipuzcoa, Huesca, Leon, Logroño, Lugo, Madrid, Navarra, Orense, Oviedo, Palencia, Pontevedra, Salamanca, Santander, Segovia, Soria, Valladolid, Vizcaya y Zamora, quedant també prohibida la circulació y venda de cassa viva ó morta durant la época de la Veda

Desde 'l mateix dia 1.er se prohibeix en tota Espanya é islas adjacents la cassa ab galgo; en las terras de conreu, desde la sembra fins á la cullita, y en los vinyats, desde la brotada fins á la berema. Se retiran las becadassas, becadells, xamerlís, pebrets, xerxets, ánechs, ocas, garsas, guas, etc., y cahuen las banyas als cervos vells. Entren los conills en son gran poderiu de reproducció, y las perdius cahuen en lo perill, reclamadas pel mascle, de morir á mans del cassador de gabia, á qui obliga la ley á guardar 500 metros de distancia de las terras colindants.

PESCA.—Ab la dulçura del temps va arribant l' época de la fressa en moltes especies de peixos; fen los ous los esturions en las voras plenas d' herbas; los gobís y las acedias, en fonsos arenosos, com las murelas y las anguilas. En lo mar se pesca com en Febrer. Desde 1.er de Mars fins á últim de Juliol se prohibeix pescar (excepte 'ls salmonidos), no essent ab la canya ó am, lo qual se permet en cualevol temps del any. Aquesta es la Veda general.

Imprenta de «La Renaixensa», Xuclá, 13, baixos.